

Abraham Ojanperä Wagner-rooleissa

Oopperaa venäläistämisen varjossa Teksti: Maija-Liisa Näsänen

Abo Akademi

Bassobaritoni Abraham Ojanperä ihaili opiskeluvuosinaan eniten Richard Wagneria, joka pysyi yhtenä hänen säveltäjäsuosikeistaan.

Edellisen vuosisadan vaihte oli Suomessa niin poliittisesti kuin kulttuurinkin kannalta vaikeaa aikaa. Aktivistien lisäessä kannattustaan radikalisoitui myös venäläistämisen vastainen toiminta, ja elämä muuttui vuosien myötä lähes kaoottiseksi. Levottomuudet huipentuivat Suomessa niin harvinaiseen tekoon kuin poliittiseen murhaan kesäkuussa 1904, jolloin nuori valtion virkamies **Eugen Schauman** ampui senaattitalon portaikossa pelätyn ja venäläistämisen henkilöitymäksi koetun suomalaisuuden vastustajan, kenraalikuvernööri **Nikolai Bobrikovin**. Lisäksi suuri Venäjänmaa ajautui Japania vastaan sotaan.

Ikänsä sotaa yhtä paljon kuin kuolemaan pelännyt, maan kuulu laulutaiteilija **Abraham Ojanperä** (1856–1916) tunsu syvää ahdistusta samaan aikaan, kun hänen monimuotoinen ammatillinen reviirinsä

laajeni. Hän jatkoi **Oskar Merikannon** kanssa laajoja, etäälle Pohjois-Suomeen ja Savoan ulottuneita konserttikiertueita, vierailen muun muassa vuonna 1902 Oulussa, Raahessa ja Limingassa. Marraskuussa 1904 hän levytti ensimmäisen kerran, ja toistamiseen se tapahtui syksyllä 1905. Kaiken lisäksi laulajana jo ikämiehen kirjoihin päässeelle Ojanperälle tarjoutui mahdollisuus esiintyä 1904 ja 1905 aikaisempaa kunnianhimoisemmin tavoittein organisoiduissa oopperaproduktioissa.

Suomen kansallisteatteri oli valmistunut vuonna 1902. Jo viikkiäisten suunnittelusta oli aistittavissa, että maan näyttämötaide oli siirtymässä uuteen aikakauteen. Ohjelmaa oli paljon, ja sen onnistumisesta vastasi maan arvostetuin taitelijakaarti. **Jean Sibeliuksen Tulen synty** sai tuolloin ensiesityksensä. Estradille nousi Helsingin filhar-

moninen orkesteri ja useista kuroista koottu mämmittimäinen mieskuoro, joita harjoitusvaiheessa johti kapellimestarikaksikko **Robert Kajanus** ja **Heikki Klemetti**. Vihkiäisjuhlassa johtajan puikkoon tarttui kuitenkin säveltäjä itse. Solistiosuudet oli sävelletty Abraham Ojanperälle.

Kansallinen innostus hipoi taivaita. Teatteritalon upeat ja mittavat puitteet antoivat näet mahdollisuudet suunnitella näytäntökausien taitekohtiin myös maailmalla äärimmäisen suosituiksi tulleet, mutta Suomessa paitsioon jääneet, 1800-luvun säveltäjävirtuosi **Richard Wagnerin** oopperat. Ansio koko oopperatoiminnan uudelleen aloittamisesta kuului kahdelle tunnetulle musiikkisuvulle: **Järnefelteille** ja **Achteille**. Voi kai sanoa, että asetelma syntyi kahden maailmalla mainetta niittäneen mutta toisiinsa ynseästi asennoituneen sopraanon ja myös kahden arvostetun kapellimestarin kilpailusta. **Armas** ja **Maikki Järnefelt** tekivät omat suunnitelmansa, ja tietävästi Robert Kajanus syytti innon toiseen musiikin eturivin kaksikkoon, **Aino Acktêhen** ja hänen äitiinsä **Emmy Achtehen**. Järjestelyistä vastasi sveitsiläissyntyinen, mutta Suomessa jo vuosikymmeniä asunut pianisti **Edvard Fazer**, joka organisoiki paraikaa kansainväliset vaatimukset täyttävää konserttitoimistoa. Toimipa järjestäjänä kumpi suku tahansa, annettiin Abraham Ojanperälle basso- ja baritoniroolit. Kun ei huippusolisteja ollut vielä kaikkiin osiin, heitä tuotiin ulkomailta.

Wagneriin säveltäjänä oli Ojanperä tutustunut jo Dresdenin konservatoriovuosinaan. Bayreuthissa vieraillessaan hän oli nähnyt *Parsifalin*, ja kaikesta päätellen myös Dresdenin kuuluisassa oopperassa esitettiin noina vuosina Wagneria. Omakohtaiset Wagner-tulkinnat rajoittuivat tietenkin muutamiin roolikatkelmiin. Toisesta Dresdenin-syksystään lähtien oli Ojanperä saanut harjoiteltavakseen *Tannhäuserin* ja *Lohengrinin* aarioita, joita esitettiin lähinnä konservatorion tilaisuuksissa. Suurin suosikki näytti kuitenkin olleen Lentävä hollantilainen, jonka ensimmäisestä ja toisesta osasta valittuja katkelmia esitettiin vuositutkinnoissa. Ojanperällä oli Hollantilaisen rooli.

Abraham Ojanperä ihaili kuulemma opiskeluvuosinaan eniten juuri Richard Wagneria. Ja sen jälkeenkin tämä pysyi yhtenä ehdottomista säveltäjäsuosikeista. Siitä kieli hänen konserttiohjelmistonsa, johon hän valitsi koko kolmikymmenvuo-

Ojanperä aikana, jolloin hän esiintyi Wagnerin oopperoissa.

tisen uransa ajan miltei poikkeuksetta Wagnerin aarioita. Käytännön työssäkään ei siis Wagner ollut Ojanperälle täysin uusi aluevaltaus. Kokonaisia Wagner-alkuperäisiä tuotoksia ei kuitenkaan ollut Suomessa aikaisemmin esitetty. Siinä mielessä Abraham Ojanperän aktiivisin oopperaura ajoitui vuosien 1904 ja 1908 välille, jolloin Suomessa vallitsi niin kovin kuuluisa Wagner-oopperaesitysten buumi. Voi siis sanoa, että Ojanperän unelma täyttyi viisissäkymmenessä, ja tuossakin vaiheessa se tosin toteutui vain pienissä kotimaisissa puitteissa. Hän ehti olla mukana ainoastaan kolmessa Wagner-alkuperäisessä.

Joku Wagner-ooppera oli kyllä edellisellä vuosikymmenellä ollut teatteri-ihmisten suunnitelmissa, ja rooleihin oli kaavailtu kahta tuon ajan eturivin laulajaa, Emmy Achtéta ja Abraham Ojanperää. Kun oopperaa ei Suomessa vuoteen 1911 saakka ollut, suunnitelma kariutui. Sen tähden Ojanperän oli pitänyt tyytyä musiikillisesti mitäänsanomattomiin ranskalaisten pien-oopperoiden roolisuorituksiin tai kotimaisiin yksinäytöksiin laulunäytelmiin, joita säveltäjänä vielä ensiaskeleitaan ottanut Jean Sibelius tai joku muu kansallinen virtuoosi oli säveltänyt hänen ääniresurssiaan ja taiteilijapersoonansa silmällä pitäen.

Tannhäuserin Wolfram

Niin kutsutun Wagner-buumin aloittivat Ojanperän uran alkuvaiheen oppilaat Armas ja Maikki Järnefelt. Avaus tapahtui *Tannhäuserilla*. Tietävästi syy valintaan oli se, että kyseisessä laulunäytelmässä oli neljännesvuosisadan oopperakulttuurista miltei paitsiossa olleelle suomalaisyleisölle monia niin näyttämöllisesti kuin musiikillisestikin helposti avautuvia elementtejä, kuten pyhiinvaltajien kaunis kuoro-osuus, kilpalaulua edeltänyt näyttävä marssikulkue, Elisabetin upeasti helisevä "Dich, teure Halle" ja "Wolframin laulu iltatähdelle".

Armas Järnefelt tarttui kapellimestarin puikkoon, ja Bayreuthissakin esiintymiskokemusta hankkineelle Maikki Järnefeltille varattiin sopraanon pääosa. Miespuoliseen nimiosaan kutsuttiin saksalainen tenori **Emil Gerhäuser**. Abraham Ojanperä esiintyi Wolfram von Eschenbachina. Lisäksi kotimaassa koulutetuista laulajalahjakkuuksista pääsivät tuolloin ensi kertaa oikealla oopperalavalla siipiään kokeilemaan muun muassa **Oskar Kruskopf** maakreivinä, **W. Kranck** ja **W. Hammar** kreiveinä ja **Irene Jakobsson** ja **Agnes Poschner** Venuksina ja **Hanna Granfelt** paimenen roolissa. Ohjauksesta vastasi **Jalmari Finne**.

Ensi-ilta oli maaliskuun 2. päivänä 1904. Siitä ilosta kun vihdoinkin päästiin nauttimaan kauan odotetusta, oopperasäveltäjänä vähintäänkin neron maineeseen nostetusta Wagnerista, ja etenkin kun Tannhäuserin kaltaisen suurteoksen esitys kävi kaiken lisäksi päinsä jopa lähes kotimaisin voimin, oli vastaanotto lievästi sanoen hurmioitunut. Päähuomion veivät tietenkin Järnefeltit ja saksalainen Emil Gerhäuser. Heille kannettiin kukkalaitteita, laakeriseppeleitä, -kransseja ja laakerilyyriä, eikä yleisön suosionosoituksilla ollut muutenkaan rajoja.

Sen verran kunnialla oli myös Abraham Ojanperä kantanut vastuun kohtuullisen suuresta roolistaan, että kiitoksista ei häntäkään ohitettu. Nähtävästi kuitenkin Wagner-juhlinta oli kriitikoillakin jatkonut pikkutunneille, koskapa kirjoittelu ensi-ilan jälkeen oli kauttaaltaan kovin lyhytsanaista. Jopa nimimerkillä O. Päivälehteen musiikkiarvosteluja kirjoittanut Oskar Merikanto kommentoi läheisen ystävänsä ja työtoverinsa panosta vain yhdellä ylimalkaisella virkkeellä: "Hra Abr. Ojanperä lauloi Wolframin kauniin osan aivan suurenmoisesti." Toista esitystä arvioidessaan Merikanto otti heti kahden pääesiintyjän jälkeen puheeksi Ojanperän. Näkemys oli sen verran sisäistynyt, että luonnehdinnassa oli jo ripaus syyvyyttä. "Hra A. Ojanperä ansaitsee ehdottomasti kaikkien yksimielisen tunnustuksen. Hän luo herrtaisen, lämminsydämisemmän ihmisen ja uskollisen ystävänsä Wolframistaan. Hänen äänensä sointuu erittäin kauniilta. Siinä on nuo-

ruutta ja lämpöä. Kilpalaulunsa toisessa näytöksessä esittää hän mestarillisesti. Laulu iltatähdelle onnistui eilen paremmin kuin ensi kerralla, johon osaltaan säästyskin vaikutti." Kaikesta päätellen Ojanperä oli tehnyt Wolframista itsensä näköisen.

Yhtä yleisluontoisiin sanakäänteisiin kuin Merikanto puki myös Hufvudstadsbladetin **Alarik Ugglan** ajatuksensa, etenkin kun hän puhui ensi-illasta: "Hra A. Ojanperä lauloi Wolframin lyyriksen kauniin osan ilmeikkäästi ja hyvällä maulla." Nähtyään toisen esityksen Ugglan edelleenkin ohitti Wolframin äärimmäisen lyhyesti mutta positiivisyydestä, sen syvällisemmin kuitenkaan suoritusta analysoimatta: "Hra A. Ojanperä esitti Wolframin viehättävän osan suorastaan oivallisesti. Ja kun oli viikko ensi-illasta, Ugglan oli jo sitä mieltä, että "Herra Ojanperä lauloi kauniin osansa suurella äänellisellä loistokkuudella."

Evert Katila, joka oli lähes ainoa ammattimainen kulttuuritoimittaja Helsingissä, käsittelee Uudessa Suomettaressa Ojanperää edellisiä jo tuntuvasti rohkaisevamminkin: "Hra Ojanperä lauloin Wolframin tärkeän osan ihasuttavasti. Kauniimpaa belcantoa, hienompaa pianoa ei voi toivoa. Äänen kaiku ja kantavaisuus oli mainio kaikilla voima-asteilla. Kiitollisessa tehtävässä näyttää hra Ojanperä jälleen mikä mestarillinen äänenkäyttäjä hän on, todella "der wohlgeübte Sänger". Jalon lauluritarin ihanteellisuuden hän sai hyvästi esille "Wolframin laulussa iltatähdelle", missä harppu oli häiritsevää, ei onnistunut yhtä hyvin kuin hra Ojanperän muut numerot." Parin päivän kuluttua Katila keskittyi ainoastaan niihin asioihin, mitkä onnistuivat arvostelun kohteena olleessa näytännössä poikkeuksellisen hyvin. "Hra Ojanperän kilpalaulu oli mestarillinen ja romanssi esitettiin hienosti."

Ikään kuin yhteenvedona julkaistiin Uudessa Suomettaressa vielä pari viikkoa myöhemmin seuraavansisältöinen jatko: "Herra Ojanperän mainiosta laulusta Wolframin kiitollisessa osassa olemme usein olleet tilaisuudessa huomauttamaan. Meidän etevin mieslaulajamme on tällä esiintymisellään näyttänyt kuinka käytettävä kyky hän on myöskin näyttämöllä. Tämä on ollut sangen hauska kokemus vastaisten oopperaesitysten varalle."

Abraham Ojanperällä oli työntäyteinen kevät. Oopperaesitykset tapahtuivat virkatehtävien ohessa. Eikä tietenkään Johanneksen kirkon traditionaalista pääsiäiskonserttia jätetty väliin, saati sitten että muista tilaisuuksista olisi tingitty. Sitä paitsi myös Johanneksen kirkon pääsiäisen tienoon ohjelmistossa oli niin suurisuuntainen sävellyksellinen kuin **Händelin** oratorio *Samson*, ja senkin esitys tapahtui ensi kerran solistisuuksia myöten kotimaisin voimin. Ainakin Evert Katilan mukaan Abraham Ojanperä lauloin pöyhkeilevän filistealaisen resitatiivin niin leveästi ja mahtavasti,

että sitä oli ilo kuunnella. Muut solistit olivat **Irma Achté**, **Ilmari Florell** ja **Alexandra Ahnger**.

Valkyyrian Wotan

Into oopperaan oli sytytetty, ja jatkoa oli luvassa. Sen enempää aikaailematta Järnefeltit tarttuivatkin taas seuraavana keväänä Wagneriin. Vuorossa oli suurta romantista rakkautta ylistävä laulunäytelmä: *Valkyyria*.

Ulkomaisten yhteyksiensä ansiosta Järnefeltit saivat Siegmundiksi **Franz Costan**. Hän oli sankarirooliin ihanteellinen tenori Stuttgartista. Brünnhildeksi sen sijaan houkuteltiin palvottu Wagner-sopraano **Ellen Gulbranson** Tanskasta. Upeassa Sieglinden roolissa esiintyi tietenkin Maikki Järnefelt. Abraham Ojanperää kuultiin Wotanina. Soololaulunopettajana hän tapansa mukaan marssitti estradille kahdeksan nuorta laulajatarta, joilla oli onni esiintyä valkyyrioina. Roolin sai myös laulunopettajansa kanssa ystäväystynyt **Oskar Kruskopf**, joka nimen suomentamisen jälkeen tunnettiin Ojanperän uraa sittemmin Helsingin musiikkiopistossa jatkaneena **Oskar Kaakonkalvona**.

Ensi-ilta oli taas ajoitettu kevään korvalla huhtikuun 3. päiväksi 1905. On kerrottu, ettei nopeasti koottua orkesteria, eikä myöskään kuoroa, ehditty hioa huipuviritykseen, ja että muitakin ongelmia valmisteluissa oli. Kansallista hohdetta eivät kuitenkaan kyseisenlaiset pienet puutteet himmentäneet, vaan mukana olleista ne tuntuivat pikemminkin suurilta mutta ylitettävissä olevilta haasteilta.

Vastaanotto hipoi hurmioituneisuuden ääri rajoja. Helsingin Sanomien Selim Palmgren oli intoa täynnä, etenkin kun hän ylisti Maikki Järnefeltiä. Hän puhui laulajattaresta, joka eli juuri tuolloin "taiteensa kukkuloilla". Vähintään yhtä ylistävä sävy oli Helsingin Sanomissa, kun luonnehdittiin kahta vieraillevaa oopperatahteä, eikä tietenkään Armas Järnefeltiä ohitettu yhtään vähemmin kehuin. Sen sijaan Abraham Ojanperän osaksi lankesi laulajan peloista pahin. Syyllinen löytyi kaupungissa keväällä riehuneesta flunssaallostasta, joka iski häneen juuri kriittisellä hetkellä. Tauti vei Ojanperältä äänen. Seuraus oli, että näyttämöllä ei ylipäättään mikään yltänyt edes tavanomaiseen tasoon.

Ymmärrettävistä syistä arvostelut jäivät vaisuiksi. Uuden Suomettaren Evert Katila kuittasi ensi-illan lyhyesti: "**Rva Clopatt** onnistui Frickana erittäin hyvin, samoin kuin hrat Kruskopf ja Ojanperä osissaan." Hyvin samoilla linjoilla pysytteli myös Hufvudstadsbladetin nimettömänä esiintynyt kriitikko. Ydinajatus oli se, että ilman rouva Clopattin ja herrojen Kruskopfin ja Ojanperän apua ei *Valkyyrian* kaltaista suurta teosta olisi voitu edes esittää.

Sen sijaan **Selim Palmgren** kirjoitti Helsingin Sanomissa ikään kuin mitään

niin kovin merkittävällä tavalla poikkeavaa ei olisi ensi-illassa ollut havaittavissa: "Herra Abraham Ojanperä oli varsin lyhyessä ajassa harjoittanut Wotan'in suuren ja tärkeän osan. Siitä huolimatta suoriutui kokenut laulajamme tehtävästään tavalla, joka ansaitsee kaikkea kunnioitusta. Herra Ojanperä oli, ainakin premiäärissä, oivallisessa dispositiossionsa ja lauloi osansa kaiullisella mehulla ja majesteetilla. Eräänlainen esiintymisen jäykkyys riippui luultavasti siitä, ettei laulaja, lyhyeen harjoitusaikaan nähden, ollut ehtinyt osaansa täysin perehtymään. Suurista kohtauksista kolmannessa näytöksessä kohosi herra Ojanperä kohoamistaan, näyttelemiseen tuli lentoa ja vapaampaa ilmaisuja ja ainoastaan suuressa loppukohtauksessa olisi odottanut vieläkin suurempaa dynaamista nousua."

Myöhemmin Palmgren täsmensi näkemystään: "Herra Ojanperällä oli vielä yskää, mutta suoritti sittenkin tehtävänsä tunnollisesti, vaikka, luonnollisesti, varovammin, kun ensi kerroilla."

Kysymys oli viimeisestä *Valkyyria*-näytännöstä, jossa ajan tavan mukaan paljettiin ihailtuja tähtiä. Huomionosoituksesta paitsi ei jätetty sairastumisen vuoksi epäonnekasta, mutta siitä huolimatta itsensä likoon laittanutta baritonikaan. Itse asiassa Abraham Ojanperän työ kruunattiin näyttävimmällä onnistumisen symbolilla: laakeriseppelillä. Tuon taiteilijan unelman ojensi hänelle Suomessa jo pitkään oleskellut italialainen tenori **G. Cokinis**, joka oli juuri kyseisenä keväänä esiintynyt Ojanperän yksin organisoiman Johanneksen kirkon pääsiäiskonsertin solistina.

Lohengrinin Heinrich

Keväällä 1905 oli tekeillä toinenkin Wagner-ooppera: *Lohengrin*. Kapellimestari Robert Kajanus oli sitä ehdottanut, mutta ilman Emmy Achtéta ja Aino Acktéta ei suunnitelma olisi toteutunut. Niissä merkeissä oli Aino Ackté jo kesällä 1904 vierailullut Bayreuthissa. Paikka ei innostanut Pariisissa palvelonnan kohteeksi päässyttä suurta diivaa, mutta Wagnerin oopperoita ei tietenkään voinut noin vain ohittaa.

Palattuaan Metropolitanista Aino Ackté aloitti solistien hankkimisen. Jo lokakuussa hän mainitsi äidilleen Emmy Achtélle: "Lauloin eilen Ojanperän kanssa. Hänen äänensä soi paremmin kuin olin uskaltanut toivoa, ja jos Kajanus nyt johtaa kunnolla, menee kaikki varmasti hyvin." Siitä kai oli kysymys, että koelaulu oli onnistunut, ja että pitkäaikaisena perheystävänä Abraham Ojanperä nostettiin suuressa Heinrich-kuninkaan eli suomalaisittain Henrikin roolissa estradille. Aino Achté oli tietenkin itseoikeutettu Elsa, kun taas Lohengrinin tenoriosaan tuotiin Adolf Wallnöfer Saksasta. Kaikki muut olivat kotimaisessa musiikkiopistossa kou-

Ojanperä koiransa kanssa.

lutettuja laulajia ja laulajattaria. Abraham Ojanperän alkuaikojen oppilasta, ulkomaila uraa jo pitkään luonutta, **Naema Fribergiä** kuultiin Ortrudina ja **Eino Rautavaara** Telramundina.

Lohengrinin ensi-ilta oli huhtikuun 15. päivänä 1905. Kuten arvata saattoi, tuli siitäkin suuri kansallinen riemujuhla. Helsingin Sanomat hehkutteli avoimesti, että kysymyksessä oli ennennäkemätön, lähes suomalaisvoimin toteutettu, suuresta kansallisesta musiikkikulttuurin noususta kielinyt voimainnäyte, mitä oltiin maaseutua myöten tulossa todistamaan. Kävi niin, kuten oli odotettavissa, että liput myytiin etukäteen loppuun.

Aino Ackté teki Elsana miltei ylinhimillisen vaikutuksen. Tosin osaa musiikin specialisteista maailmalla mainetta niittäneen tähden itsevarma upeus kovasti jopa ärsytti. Myös **Adolf Wallnöferin** Lohengrin-tulkintaa ihasteltiin. Eikä juhlinnan humussa vaille huomiota jätetty Emmy Achtéta, saati Robert Kajanusta, ensin mainittua ohjaajana ja jälkimmäistä orkesterin johtajana. Mutta sittenkin, mikäli Aino Ackté myöhempiin muistikuviiin saattoi luottaa, oli kysymys provinssitason oopperataiteesta. Sitä samaa oli Emmy Achté sanonut Maikki Järnefeltin edellisen kevään *Tannhäuser*-tulkinnasta, vaikka hän olikin sitä kuvailtuaan saanut New Yorkissa oleskelleen tyttärensä innostumaan oman Wagnerinsa organisoinnista kotimaassa.

Arvostelu oli ristiriitaista, mutta silti se oli aika kilttiä. Jos Selim Palmgren ihmetteli aluksi Naemi Fribergin menestystä ulkomailla, oli Evert Katilan käsitys päinvastainen. Pääsääntöisesti kiitosta saivat niin Abraham Ojanperä kuin Eino Rautavaarakin, eikä pienimmissäkään osissa esiin-

Artikkelin kirjoittaja Maija-Liisa Näsänen on oululainen eläkkeellä oleva historianopettaja ja historian tutkija, joka valmisteele kirjaa Abraham Ojanperästä. Hän on kirjoittanut aikaisemmin muun muassa Oulun historiaa käsittelevä teoksen *Owla-Oula-Oulu*, (Kustannus Pohjoinen, 1998). Hänen kirjoituksensa Abraham Ojanperän mukana Dresdenissä ja Bayreuthissa ilmestyi *Wagneriaani*ssa nro 27. Kuvassa Näsänen on Ojanperän kesäkodissa Aappolassa.

tyneitä juuri moitittu, saati että olisi tyystin vaiettu. Ylipäättäänkin huomautukset olivat vähäisiä.

Abraham Ojanperä oli ulkoiselta olemukseltaan kovasti tukevoitunut, eikä terveyskään ollut enää huipputasoa. Parhaansa hän oli joka tapauksessa yrittänyt jaksakseen kiivaan työtahdin ohessa vielä oopperaesiintymiset. Viittäkymmentä lähestyvä laulutaiteen maestro kertoi jopa turvautuneensa dieettiin, ja se oli hänen mielestään tuottanut jopa tulosta. Siihen uskoen pitkäaikainen norjalaisystävä Aurora Hanneborg näet kirjoitti Kristianiasta helmikuussa: "Ajatella, että voit tehdä niin paljon työtä, ja että jaksat jopa esiintyä, kun pidät dieettiä. Se on hyvin tehty, sillä sen voin hyvin ymmärtää, että dieetti kenties vaikeuttaa niin, että tunnet itsesi keveämmäksi ja notkeammaksi."

Sen sijaan Aino Achté muisteli vuosikymmenien kuluttua miltei loukkaavan ironisesti, kuinka pyylevä Abraham Ojanperä istui Amsterdamiin neuvottelemaan lähteneenä Saksin Henrik Linnustajana, Heinrich-kuninkaana, valtaistuimella puun juurella, puettuna kansallisteatterista lainattuihin kuparisilmukkahousuihin ja ruskeisiin puolikenkiin. Ainakaan enää tuolloin hän ei muistanut Henrik-kuningasta esittäneessä musiikkiopiston päälaulunopettajassa minkäänlaista keventymistä ja notkistumista tapahtuneen. Sekin oli Aino Achtéltä aikojen kuluessa unohtunut, että Abraham Ojanperä oli sairastunut flunssaan ja että hänet oli kenties pantu siitä syystä esittämään roolinsa istualtaan.

Edellisen kaltaiseen ironiaan ei julkinen

kritiikki rohjennut. Ojanperän ensi-ilta-suoritusta ei Hufvudstadsbladetissa arvosteltu. Alarik Ugglan mainitsi syyksi baritonin alavireisyyden, ja sen hän selitti sairastumisella. Sulaa ymmärtäväisyyttä henki myös Uusi Suometar, jossa Evert Katila tyytyi toteamaan vain seuraavasti: "Kuninkaan osan suoritti hra Abr. Ojanperä huolimatta vielä tuntuvalta käheydestään, kiitettävästi ja arvokkaasti. Naamioitus oli mainio." Vielä edellisistäkin näyttävämmän otti Helsingin Sanomat viidettäkympinettä ikävuottaan lähestyvän laulutaitelijan siipiensä suojaan. Selim Palmgren oli sitä mieltä, että oli miltei tyystin Ojanperän ansiota, että ooppera ylipäättään saatiin kotoisen kansallisteatterin puitteissa esitettyä. Hänestä oli kunnioitettavaa, että pitkän uran laulunopettajana tehnyt, koko maan estradiin kuningas, jaksoi kaiken muun ohella olla mukana myös kyseisessä hankkeessa. Hän jatkoi: "Herra Abraham Ojanperä on, ilahuttava kyllä, voittanut käheytensä, joka viimeisissä Walkürenäytännöissä häiritsi hänen esiintymistään Wotan'ina. Laulaja on nykyään normaalissa äänidispositiosissa ja näyttelemisenkin on paljo vapaampaa. Vahinko, että kuninkaan osa *Lohengrinissa* paikottain on hra Ojanperän äänelle liian matala. Joka tapauksessa annamme täyden tunnustuksen hra Ojanperälle siitä alttiiksiantavaisuudesta, millä hän, huolimatta rasittavasta opettajatoimestaan, on astunut kotimaisten oopperayritystemme palvelukseen."

Viimeisissä esityksissä oli tervehtymistä jo tapahtunut sen verran, että Hufvudstadsbladetin Alarik Ugglakin katsoi aiheelli-

seksi avata sanaisen arkkunsa ja lausua edes jonkinlaisen arvion. "Hra Ojanperä, joka nyt on päässyt huonovointisuudestaan, lauloi voimakkaasti ja ilmeikkäästi kuninkaan osan. Osassa leveitä tempoja ei kylläkään olisi pitänyt olla alkupainotusta."

Vaikka *Lohengrinin* Henrik-kuninkaan rooli meni vähän niin kuin mollivoittoisesti, palkitsi Helsingin Filharmoninen Seura Abraham Ojanperän laakeriseppeleellä. Seuraavana näyttämökautena ei Ojanperää nähty näyttämöllä. Syy oli se, että hänen monipuolinen panoksensa suomalaisen musiikkikulttuurin hyväksi palkittiin valtion apurahalla, minkä turvin hän opiskeli koko talven Länsi-Euroopan musiikkikeskuksissa Brysselissä, Pariisissa, Madridissa ja Barcelonassa.

Kuriositeettina mainittakoon, että jo joulukuun puolivälissä 1905 sai **Giacomo Puccinin** *Tosca* Aino Ackté ja Edvard Fazerin organisoimana Suomen ensiesityksen. Roolit vietiin läpi italiaksi ja kansainvälisin laulajin. Järnefeltit puolestaan jatkoivat työskentelyään Wagner-oopperoiden parissa. Tuloksena oli huhtikuussa 1906 esitetty *Lentävä hollantilainen*.

Koominen näyttelijä

Wagner-oopperoihin Abraham Ojanperä pääsi liian myöhäisessä vaiheessa käsiksi. Vaikka hänellä oli luonnostaan poikkeuksellisen kaunis ja laaja, ajan oloihin nähden monipuolisesti koulutettu bassobaritoni, oli kiistan tosiasia, että paras ikä laulajana oli jo ohi.

Ojanperää pidettiin oopperaa ajatellen ikään kuin tarpeellisenä ja arvokkaana solistisena lisänä. Siinä mielessä hänellä oli edelleenkin merkittävä rooli Suomen vielä niin kovin pienessä laulajajoukossa. Kyseisen tunnustuksen soi muiden lehtiin musiikkiarvosteluja kirjoittaneiden ohella myös Abraham Ojanperään laulajana muuten niin kovin kriittisesti suhtautunut *Nya Pressenin* kriitikko **Karl Flodin**.

Sen sijaan näyttelijänä ei Ojanperä ollut mikään lahjakkuus. Sitä mieltä oli muun muassa hänet jo Dresdenissä tekniikan jatko-opiskelijana tuntemaan oppinut, mutta sittemmin koulutustaan vastaavissa viroissa ja kirjailijankin toiminut, suomenruotsalainen **Jonatan Reuter**. Hän piti Ojanperää synnynnäisenä poseeraajana, mutta siinäkin suhteessa laulaja vaikutti hänestä koomisuuteen asti yliampuvalta. Pidäkkeetöntä rooleihin heittäytymistä korostanut Ojanperä käyttäytyi hänestä aina niin teatraalisesti kuin olisi ollut näyttämöllä. Samaan oli myös Aino Ackté viitannut muistelmissaan. Hänestä Ojanperä oli tahtomattaan koominen.